

ἐκαλλιέργει δια τὴν τράπεζάν του ἐξαίρετα κεράσια, ὃ δὲ ἄλλως λίαν φειδωλὸς βασιλεὺς Φριδερίκος ὁ μέγας ἐπλήρωνε πρὸς τὸν αὐλικὸν κηπουρὸν του κατὰ μῆνα ἰανουάριον δι' ἕκαστον κεράσιον ἓν τάλληρον, το ὅποιον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχεν ἀξίαν τριπλασίαν τοῦλάχιστον τῆς τοῦ σημερινοῦ ταλλήρου. Οἱ μάγειροι κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους κατεῖχον ἰδιόζουσαν ἐξαιρετικὴν θέσιν καὶ δὲν συγκατεριθμοῦντο μετὰ τῶν λοιπῶν οἰκιακῶν ὑπηρετῶν. Ἐπληρόνοντο λίαν ἀδρῶς καὶ δι' ἐκάστην νέαν γαστρονομικὴν ἐφευρεσίν των ἀντημεῖβοντο δι' ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ἐδωρήσατο εἰς τὸν μάγειρον τῆς Κλεοπάτρας ὀλόκληρον πόλιν μὲ ὅλας τὰς προσόδους αὐτῆς πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν γαστρονομικῶν ἐφευρεσέων του. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ἦτο περίφημος ὁ Ἀπίκιος διὰ τὴν μαγειρικὴν του τέχνην καὶ τὰς ἐκτάκτως μεγάλας ἐν αὐτῇ δαπάνας· ἐφεῦρεν ἰδιαίτερα πλακούντια καὶ ἐμβάσματα καὶ ἐγίνωσκε τὴν σήμερον ἄγνωστον τέχνην τοῦ διατηρεῖν νωπὰ ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰ ὀστρεῖδια. Ἐπεμπε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸν εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ὅτε οὗτος ἐπολέμει κατὰ τῶν Πάρθων, καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὀστρεῖδια, ἅτινα ἐφθάνον ἐκεῖ τόσον νωπὰ ὥστε εἶχον ἀλιευθῇ κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, καὶ περιεποίησαν αὐτῷ τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐτοκράτορος. Πρὸς κατασκευὴν ἐμβασμάτων διαφόρων φαγητῶν ἐδαπάνησε χρηματικὸν ποσὸν ἰσοδυναμοῦν πρὸς 5,625,000 σημερινῶν φράγκων, καὶ ἠτύτοκτόνησε διὰ δηλητηρίου, ὥς ὑπελόγησεν ὅτι ἡ περιουσία αὐτοῦ ἐμειώθη εἰς 225,000 φράγκα, ποσὸν δι' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ συντηρηθῇ. Ἐν ὅλῃ ὁμῶς τῇ παραφροσύνῃ του ταύτῃ εἶχεν ὁμολογούμενως καλαιοθησῖαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν φαγητῶν του, ἅτινα διέκρινε ἰδιόζουσα λεπτότης. Μετ' οὐ πολὺ ὁμῶς κατέστη ἡ μαγειρικὴ δούλη ἀπλῶς τῆς ἀγριωτέρας καὶ μᾶλλον παραφόρου γαστρυμαργίας, καθ' ἣν ἡμιλλῶντο τίς νὰ ὑπερακοντίσῃ τὸν ἄλλον κατὰ τὰς μᾶλλον ἀποτροπαίους παραφοράς, καὶ οὕτω ἄνευ ἰδίας ἀπολαύσεως κατεσπαταλῶντο τὰ εἰσοδήματα ὀλοκλήρων ἐπαρχιῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ Βιτέλλιος εἰς γεῦμα δοθὲν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπειραρίθμων ἄλλων ἐδεσμάτων παρέθηκεν 7000 πτηνὰ καὶ

2000 ἰχθῦς. Ὁ υἱὸς τοῦ Αἰνοβάβρου παρακαθίσας περὶ τὸ λυκαυγὲς εἰς τὴν τράπεζαν διέμεινε μέχρι τῆς ἐπομένης πρωῒας μετὰ τῶν ἄλλων συνδαιτυμόνων, ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο κτηνώδους του πολυφαγίας καὶ κραιπάλης κατέστη ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἄλλην τροφήν. Ὁ Κλαύδιος ἐδήλωσε δημοσίᾳ ὅτι προὔτιμα πινάκιον μυκήτων πάσης δόξης στρατηγικῆς, ὃ δὲ Τιβέριος κατηνάλωσε πολὺν χρόνον ἐπὶ τῆς νήσου Capri ἀποκλειστικῶς εἰς ἀνόητα ἄσκοπα γεύματα. Ὁ Τέτας συνειδίδεν ἐν τοῖς συμποσίοις του νὰ τρώγῃ τὰ διάφορα φαγητὰ κατὰ τοιαύτην τάξιν, ὥστε ἐκ τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων τῆς ὀνομασίας τῶν φαγητῶν νὰ συμπληροῦται ὅλον τὸ ἀλφάβητον. Ὁ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς παρουσιάσθη ποτὲ εἰς τὴν συνεδριάζουσαν σύγκλητον, τῆς ὁποίας αἱ σκέψεις καὶ τὰ βουλευματα ἀπέβλεπον σύμπασαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, καὶ μετὰ μακρὸν καὶ ἐπίσημον λόγον ὑπέβαλεν αὐτῇ πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ καταλληλοτέρου ἐμβάσματος (σάλτσας), δι' οὗ ἠδύνατο νὰ παρασκευασθῇ μέγας ἰχθύς, σταλαῖς αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Μετὰ μακρὰν καὶ σπουδαίαν συζήτησιν ἡ σύγκλητος ἀπεφάνθη ὑπέρ τινος γνωστοῦ τότε ἐμβάσματος, ἐφευρεθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀπικίου, συνετάχθη δὲ αὐθροεὶ καὶ ψήφισμα τῆς συγκλήτου καθ' ὅλους τοὺς τύπους, ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπισήμως ἐκύρωσε ὥς νὰ ἐπρόκειτο περὶ προσαρτήσεως εἰς τὸ κράτος ἐπαρχίας τινός.

Τὰ ἀνωτέρω σχεδὸν ἀπίστευτα γεγονότα ἀποδεικνύουσιν ὅτι, ὅπως εἰς τὸ κράτος καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν γένει τῆς Ῥώμης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατόρων, οὕτω καὶ εἰς τὴν μαγειρικὴν εἶχεν εἰσδύσει ἡ μανία τοῦ νὰ ἐπιδιώκωσι πᾶν τερατῶδες, ἀπίστευτον καὶ ἀδύνατον. Καὶ ἡ ἀνόητος αὕτη μαγειρικὴ ἐξηφανίσθη χωρὶς οὐδὲ ἔχνος νὰ ἀφήσῃ σὺν τῇ καταστροφῇ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἣν ἐπῆνεγκεν ἡ εἰσβολὴ τῶν βαρβάρων. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἤρξατο πάλιν ἐκ νέου ἡ μαγειρικὴ νὰ ἀναφαίνεται καὶ μετὰ πολλὰς ἀποπληνῆσεις, περὶ ὧν ἴσως ἄλλοτε θὰ πραγματευθῶμεν, ἐφθασεν εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκεται σήμερον, διατελοῦσα δυστυχῶς εἰς-ἐτι λίαν ἀτελής.

ΣΠΑΤΑΛΗ ΚΑΙ ΧΡΕΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Πολλάκις ἤκουσα γονεῖς νὰ παραπονῶνται, ὅτι οἱ υἱοὶ των, ἐνῶ ἐν τῷ σχολεῖν κατὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν ἡλικίαν, ἦσαν πάντοτε ἀγαθοὶ καὶ ἐπιμελεῖς, ἐλάμβανον πολὺ καλοὺς βαθμοὺς εἰς τὰ μαθήματά των, καὶ ἐδείκνυν λαμπρὰν συμπεριφορὰν καὶ χρηστὴν διαγωγὴν, κατὰ τὴν πανεπιστημιακὴν αὐτῶν φοίτησιν ἐγίνοντο σπάταλοι καὶ ἔκαμνον χρέη ἐπὶ χρεῶν. Ὅσον λυπηρὰ καὶ ἂν εἴνε ἡ θέσις τῶν γονέων, ἀναγκαζομένων νὰ ὑποβάλλωνται εἰς παντοίας στερήσεις ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ σπατάλου φοιτητοῦ, δὲν δύναμαι ὁμῶς ἀπέναντι τοιοῦτων παραπόνων νὰ καταστείλω ἐλαφρόν τι μειδιάμα, προερχόμενον οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἐπιχειρηματικῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἥτις μᾶς ἀναγκάζει νὰ γελῶμεν ὅσκις βλέπομεν ἡ ἀκούομεν ἄτοπὸν τι καὶ ἄλογον, ὅσκις παραδείγματος χάριν βλέπομεν ἀνθρώπους περιμένοντας ἀποτελέσματα ἄνευ προὔπαρχόντων αἰτίων, ἢ ἐλπίζοντας νὰ θερίσωσιν ὃ τι δὲν ἔσπειραν.

Τὸ νὰ βυθιμίζῃ τις τὰ ἐξοδὰ του ἀναλόγως πρὸς τὰ μέσα του, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ἀνάγκην ξένης βοήθειας, εἶνε

μεγάλῃ τέχνῃ, τὴν ὁποίαν πολὺ ὀλίγοι γνωρίζουσι τελείως, πολλοὶ δὲ ἢ οὐδέποτε ἢ μόλις μετὰ μακρὰν ἐν τῷ βίῳ ἀλγεινὴν πείραν κατορθώνουσι νὰ μάθωσιν.

Εἶνε πολὺ ἐσφαλμένη καὶ ἄδικος ἡ συνήθης δοξασία, ὅτι πάντες, ὅσοι βυθίζονται εἰς χρέη, εἶνε κοῦφοι καὶ ἄσωτοι ἄνθρωποι.

Ἡ σπατάλη κατὰ μέγα μέρος προέρχεται ἐκ δύο αἰτιῶν: ἐκ τῆς ἀνικανότητος καὶ ἀπειρίας ἐν τῇ διαχειρίσει χρημάτων καὶ ἐξ ἐσφαλμένων ἰδεῶν περὶ εὐγενείας καὶ καλῆς ἀγωγῆς. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι οἰκονόμοι, προσπαθοῦσιν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ περιορίσωσι τὰ ἐξοδὰ των καὶ τὰ περιορίζουσιν ἐνίοτε — ἀλλ' ἄνευ ὠφελίμου ἀποτελέσματος. Οἰκονομοῦσιν ἄφ' ἑνὸς καὶ σπαταλῶσιν ἄφ' ἑτέρου, χωρὶς καθόλου νὰ συναισθάνωνται τί πράττουσι, διότι ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἡλικίας οὐδέποτε ἔλαβον τὴν ἀναγκαίαν ἀγωγὴν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἀληθοῦς οἰκονομίας.

Οἱ πλεῖστοι τῶν γονέων νομίζουσιν, ὅτι ἐκτελοῦσιν ἀρκούντως τὸ καθήκον των ὅσον ἀφορᾷ τὴν οἰκονομίαν, ἐὰν

Ο ΠΕΡΙΪΠΑΡΕΕΩΣ ΑΓΩΝ.

Ελαιογραφία τοῦ κ. Freckay.

συνιστώσιν εἰς τὰ τέκνα των τὴν ἀναγκαίαν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς διατήρησιν τῶν ἐνδυμάτων, ἐὰν ἐπιπλήττωσιν ἢ τιμωρῶσιν αὐτὰ διὰ μικρὸν τι ἔξοδον ἢ μετὰ σπουδαίου καὶ συγκινητικοῦ ὕφους ἀναφέρωσι τὰς στέρησεις, εἰς αὐτὰς ἢ οἰκογένειά των ὑποβάλλεται. Ἐκ τούτου συμβαίνει φυσικῶς τῷ λόγῳ, ὅτι εἰς τὰς μικρὰς κεφαλὰς τῶν παιδίων ἡ ἰδέα τῆς οἰκονομίας παρίσταται μὲ σκοτεινὰ χρώματα, ὡς θλιβερά ἀνάγκη προερχομένη ἐκ τῆς ἐλλείψεως χρημάτων, καὶ ἐπομένως γεννᾶται ἐν αὐτοῖς ὁ συλλογισμὸς ὅτι τὸ ὠραιότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου εἶνε νὰ ἔχη τις πολλὰ χρήματα. Ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας τὸ πρῶτον καὶ θεμελιώδες πάσης ἀγωγῆς εἶναι, νὰ ἐμπνέεται εἰς τὸ παιδίον κλίσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἐντεῦθεν πρὸς τὴν οἰκονομίαν.

Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας πρέπει νὰ συνειθίζῃ τὸ παιδίον νὰ διαχειρίζηται ὀρισμένον χρηματικὸν ποσόν, διδόμενον εἰς αὐτὸ παρὰ τῶν γονέων καθ' ἑβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα ὅπως ἀγοράζῃ παιγνίδια. Τοιοῦτοτρόπως θὰ μάθῃ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου μετὰ μικράν, δυσάρεστον ἴσως, πείραν τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν πάσης ἀνθρωπίνης οἰκονομίας, τοῦτ' ἐστὶ νὰ προσπορίζηται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα πράγματα μὲ ἐλαχίστην δαπάνην. Θὰ μάθῃ νὰ προτιμᾷ τοῦ εὐθραύστου τὸ μόνιμον καὶ διαρκές, θὰ φροντίζῃ περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν παιγνιδίων του, βλέπον ὅτι πᾶσα οἰκονομία παρέχει αὐτῷ τὰ μέσα πρὸς ἀγορὰν ἄλλων πραγμάτων, καὶ θὰ συνειθίσῃ ἐνωρίς νὰ κανονίζῃ καὶ μετριάζῃ τὰς ἐπιθυμίας του. Εἶναι καλὸν ἐνίοτε νὰ ἀφίνωσιν οἱ γονεῖς τὰ παιδιά των νὰ ὑποπίπτωσιν εἰς μικρὰ χρέη. Αἱ φροντίδες, αἵτινες βασανίζουσι τὴν τρυφερὰν καρδίαν τοῦ παιδός, εἶναι ἐξαιρετοὶ παιδαγωγικὸν μέσον. Ὁ πατήρ ὀφείλει νὰ δανείζῃ εἰς τὰ παιδιά του τὸ ὀφειλόμενον ποσόν, πρὸς ἀπότισιν τοῦ ὁποίου δὲν ἐξαρκεῖ τὸ καθ' ἑβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα παρεχόμενον αὐτοῖς χρηματικὸν ποσόν, καὶ κατόπιν νὰ τοῖς τὸ ἀφαιρῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Τοιοῦτοτρόπως θὰ συνδεθῇ εἰς τὸν νοῦν τοῦ παιδός μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς ὀφειλῆς ἢ ἐννοία τῶν ἐπακολουθούντων αὐτῇ περιορισμῶν καὶ στέρησεων, τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει, ὡς γνωστόν, εἰς τὸν συνήθη ὀφειλέτην, ὅστις οὐδὲν ἄλλο σκέπτεται ἢ πῶς νὰ σωθῇ δανειζόμενος καὶ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ στιγμιαίας ἀμνηχανίας. Περιττὸν εἶναι νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ πατήρ ὀφείλει νὰ ἐπιβλέπῃ πᾶν βήμα τοῦ παιδός ἐν τῷ δυσχερεῖ ζητήματι τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων. Πρέπει νὰ συνδιασκέπτηται μετ' αὐτοῦ, ποῖαι ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν του εἶναι εὐλογοὶ καὶ ἀξίαι νὰ ἐκπληρωθῶσι, καὶ ποῖα πράγματα εἶναι περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ.

Δὲν πρέπει νὰ τῷ ἐπιτρέπῃ ποτὲ νὰ συνάπτῃ δάνεια μὲ ξένους. Ταῦτα πάντα κατορθώνει ὁ πατήρ εὐκολώτατα, συνιστῶν εἰς τὸ τέκνον του ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ κρατῇ κατὰστίχον. Οὕτω μαθαίνει τὸ παιδίον τὴν τέχνην τοῦ νὰ βλέπῃ ἐν οἰαδήποτε στιγμῇ μὲ ἐν βλέμμα τὴν κατὰστασιν τοῦ ταμείου του. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέπει ποῖα πράγματα, ἐξ ὧν ἡγόρασε, ἦσαν περιττὰ καὶ ἀσκοπα, καὶ ποῖα ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα, τὸ δὲ σπουδαιότατον πάντων, μαθαίνει πόσον μεγάλαν ποσὰ ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτόν ἐξαφανίζονται ἐκ τῶν ταμείων.

Μόλις τὸ παιδίον ἐξασκηθῇ καὶ κάμῃ ἀρκετὰς προόδους ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν μικρῶν τούτων ποσῶν, δύνανται οἱ γονεῖς νὰ τῷ ἐμπιστεύωνται μεγαλύτερα ποσὰ καὶ ἄλλα εἶδη ἐξόδων. Ὅρίζουσιν αὐτῷ κατὰ ἑξαμηνίαν πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ τῶν πρὸς γραφὴν ἀναγκαίων χρηματικὸν τι ποσόν, ὅχι πολὺ μικρόν, διὰ νὰ εἰμπορῇ νὰ ἐξοικονομῇ ὑπό-

λοιπόν τι. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὀφείλουσιν οἱ γονεῖς νὰ τὸ συμβουλεύωσιν, ἀλλ' οὐχὶ νὰ περιορίζωσι τὴν ἐκλογὴν του, πρὸ πάντων δὲ ὀφείλουσι νὰ καταπνίγωσιν ἐν αὐτῷ τὸν φόβον μεγάλης δαπάνης, ὅταν αὕτη εἶναι εὐλογωτέρα καὶ ἀναγκαιότερα τῆς μικρᾶς. Ἐὰν ὅμως δὲν ὑπακούσῃ εἰς τὰς συνετὰς συμβουλὰς των, πρέπει νὰ τὸ ἀφίνωσι, χωρὶς ἐπιπλήξεις ἢ μομφάς, νὰ αἰσθανθῇ μόνον τοῦ τὰς συνεπειᾶς τῆς ἀνοήτου πράξεώς του.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον δύνανται οἱ γονεῖς νὰ προσδιορίζωσιν εἰς τὸν υἱόν των μεγαλύτερα ποσὰ δια τὰς λοιπὰς τοῦ ἀνάγκας καὶ οὕτω νὰ εὐρύνωσι τὸν κύκλον τῆς διοικήσεώς του, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν πρὸς ὑπόδεσίν του ἀναγκαίων καὶ καταλήγοντες εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ὅλης ἐνδυμασίας του.

Ἐὰν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον προβαίνει ὁ πατήρ ἐν τῇ ἀγωγῇ τοῦ υἱοῦ του, θὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐν ἡλικίᾳ δέκα ὀκτὼ ἕως δέκα ἐννέα ἐτῶν ἀνεξάρτητον εἰς χρηματικὰς ὑποθέσεις καὶ ἱκανὸν νὰ ἐκτιμᾷ καὶ ὑπολογίζῃ μόνος τὰ μέσα του, νὰ σκέπτηται κατὰ τίνα τρόπον δύνανται νὰ τὰ αὐξήσῃ, καὶ νὰ προτιμᾷ τὸ ἀναγκαῖον καὶ διαρκές τοῦ περιττοῦ καὶ ἐφημέρου, προσέτι δὲ καὶ νὰ ἐκτιμᾷ ὀρθῶς τὴν ἀξίαν τῶν χρημάτων, χωρὶς οὔτε νὰ θαμβόνηται ἀπὸ μεγάλην ποσὰ οὔτε νὰ περιφρονῇ τὰ μικρά.

Τὰ περισσεύματα, ἅτινα προκύπτουσιν ἐκ τῆς οἰκονομίας, δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἴτε πρὸς σχηματισμὸν κεφαλαίου τινός εἴτε ὡς μέσα πρὸς ἐπίτευξιν ἄλλων σκοπῶν. Ὁ υἱὸς ἐπιθυμεῖ ἴσως νὰ κάμῃ μικρόν τι ταξίδιον. Ὁ πατήρ πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδίου — ὅχι πολὺ περιορισμένα — καὶ νὰ συσκεφθῇ μετὰ τοῦ υἱοῦ του, κατὰ τίνα τρόπον δύνανται νὰ ἐξοικονομηθῇ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο ποσόν. Ἐὰν τὸ περίσσευμα ἤδη ὑπάρχῃ, κατανοεῖ ὁ νέος τὴν ὠφέλειάν του διπλασίως. Ὁ πατήρ δύνανται νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτόν: „Ἐὰν μέχρις ὀρισμένου χρόνου ἐξοικονομήσῃς τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τούτου, εἰμπορῶ νὰ σοὶ δωρῶ τὸ ἕτερον ἥμισυ.“ Ὡσαύτως εἶνε καλὸν νὰ ὑπομνησκηται ὁ υἱός, ὅτι διὰ πολυχρονίου οἰκονομίας δύνανται νὰ ἀποκτήσῃ τὰ μέσα μακροτέρας διαρκείας τῶν σπουδῶν του ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἢ διαμονῆς του ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ οἰκονομία οὐδὲν ἄλλο εἶνε παρὰ ἡ λεπτὴ ἐκείνη τέχνη, δι' ἧς σκεπτόμενοι καὶ ὑπολογίζοντες κατορθώνομεν ὅσον ἐνεστι ὠφελιμώτερα πράγματα ν' ἀποκτήσωμεν, νὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς ἑαυτοὺς χρησίμους ἀπολαύσεις, δυσαρκεσίας ν' ἀποφύγωμεν καὶ νὰ κερδήσωμεν τὴν ὕλικὴν ἐκείνην ἀνεξαρτησίαν, ἥτις εἶνε ἀπαραίτητος πρὸς ἐπιδιώξιν ὑψηλοτέρων καὶ αὐλοτέρων σκοπῶν. Ἄν χάριν σπουδαιοτέρων ἐπιχειρήσεων ἀναγκασθῶμεν ποτε πλείονα τοῦ συνήθους νὰ δαπανήσωμεν, πάλιν δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα πρέπει ὅσον τὸ δυνατόν νὰ περιορίσωμεν τὴν δαπάνην καὶ νὰ κατορθώσωμεν, ὥστε ἐν μέρος αὐτῆς νὰ περισώσωμεν διὰ μελλούσας ἀπροόπτους ἀνάγκας.

Ἐν τοῖς τοιούτοις ζητήμασιν ἀρνητικὴ δέον νὰ ᾔνε ἡ συμπεριφορὰ τῆς μητρός, ἥτις ὀφείλει νὰ μὴ διασταυρόνῃ τὰς προσπάθειάς τοῦ συζύγου ἐπιστελλούσα κρυφίως χρήματα εἰς τὸ τέκνον τῆς καὶ ἀνατρέπουσα τὴν πρώτην ἀρχὴν πάσης ὁμοιομόρφου καὶ ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς.

Ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης, ἴσως ἐρωτήσωσί τινες, δὲν θὰ μορφωθῶσιν ἄρα γε ἄνδρες μικροπρεπῶς πλεονεκτοῦντες ἀκριβῶς καθ' ἡν ἡλικίαν ἢ καρδίαν των ἔπρεπε ν' ἀναπτυχθῇ ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον; Νομίζομεν ὅχι· διότι ἡ τοιαύτη ἀγωγή κύριόν της σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ τὸν

παιδαγωγούμενον ἐλεύθερον καὶ ἱκανὸν τὰ διὰ τῆς φειδοῦς ἀποκτώμενα μέσα νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς ἐπιδιώξιν ὑψηλοτέρων σκοπῶν, καὶ διότι ἡ τοιαύτη ἀγωγή προϋποτίθῃσιν ἕνα ἄλλον ὅρον, ἄνευ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ παιδαγωγικὰ συστήματα ἀποδεικνύονται μηδαμινά, τὸ παράδειγμα. Εἰς τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἡ ἀνατροφή, ὅταν τὸ παιδίον δὲν βλέπῃ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ πῶς ὑπερπηδῶνται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰ διάφορα κοινωνικὰ προσκλήματα, ὅταν δὲν βλέπῃ τὴν μητέρα τοῦ τὰ πάντα καλῶς οἰκονομοῦσαν καὶ παντοῦ ἐπιχέουσιν τὴν „μητρικὴν τῆς χάριν καὶ μεγαλοπρέπειαν“, ὅταν ἀκούῃ, ὅτι ὁ πατήρ τοῦ θεωρεῖ ἀξιοπρεπὲς καθ' ἑκαστον ἔτος νὰ δίδῃ τόσους χοροὺς καὶ τόσας ἐσπερίδας καὶ βεγκέραις χάριν τῶν ὁποίων ἐπιβάλλονται, οὕτως εἰπεῖν, τυραννικῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν αἱ μεγαλείτεροι στερήσεις, ἀφαιροῦνται αἱ θυγατέρες τὴν προῖκά των καὶ ἐν γένει τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας καταστρέφεται; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀναμφιβόλως ὁ παῖς δικαιοῦται καὶ τὴν φειδῶ νὰ βδελύσσεται καὶ τὴν φιλοξενίαν νὰ θεωρῇ βλαβερὸν καὶ ἐπιζήμιον κοινωνικὸν δεινόν. Ἀναντιρρήτως πολλὰ χιλιάδες οἰκογενειῶν θὰ ἦσαν πολὺ εὐτυχέστεραι, ἂν παρημέλουν ὀλίγον τὰς λεγομένας κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις των καὶ ἐπεδίδοντο μᾶλλον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὰ τέκνα των καθηκόντων, ἂν διέκοπτον τὰς περιοδικὰς των εὐχίας καὶ ἐπροτίμων νὰ ἔχωσι τὸν καθημερινὸν των ἄρτον ἀφθονώτερον καὶ δαφιλέστερον, δι' οὗ σύμπασα ἡ οἰκογένεια καὶ ὑγιέστερον αἶμα δι' ἀποκτήσῃ, καὶ εὐρωστοτέρους μυῶνας καὶ ἰσχυρότερα νεῦρα. Οὐδὲν δὲ εἶνε ἄπορον, ἂν πάντα ταῦτα βλέπων ὁ παῖς οὐδὲν ἄλλο θεωρῇ τὴν οἰκονομίαν παρὰ ὡς μίαν στέρησιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἀπόκτησιν τῶν περιττῶν,

παρὰ ὡς ἐν ποταπὸν μέσον ἐσχάτης ὑποκρισίας καὶ πτωχαλίζονείας, ἀφ' οὗ οἱ περὶ αὐτὸν τὴν ἐνδειαν καὶ τὴν πτωχείαν προσπαθοῦσι νὰ καλύψωσι διὰ λαμπρότητος καὶ αἵγλης.

Πρὸ πάντων οἱ νέοι, ἅμα ὡς ἐπέλθῃ ὁ καιρὸς καθ' ὃν δέον μόνον των ν' ἀντιμετωπίσωσι τὰς κοινωνικὰς περιστάσεις, δὲν ἔχουσι τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα πρὸς διαχείρισιν τῶν χρημάτων. Ἀσήμαντα καθ' ἑαυτὰ ποσὰ χρυσίου τοῖς φαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνεξάντλητα καὶ διὰ τοῦτο τὰ καταδαπανῶσιν ἀσπλάγχχνως ἕως οὗ ἀπομείνωσι μὲ κενὰς τὰς χεῖρας. Καὶ τοῦτο διότι ἀγνοοῦσι πῶς νὰ ὑπολογίσωσι, πῶς νὰ μετρήσωσι καὶ πῶς νὰ ἐξοικονομήσωσι τὰς πρώτας των ἀνάγκας ἀποφεύγοντες τὰ περιττὰ καὶ πρὸς τὸ παρὸν ὅλως ἄχρηστα δι' αὐτοὺς πράγματα. Τοῦντεῦθεν καὶ δὲν βραδύνουσι νὰ κάμωσι τὸ πρῶτον χρέος, ὅπερ ἀκολουθεῖ καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον, καὶ μετ' οὗ πολὺ νὰ ἦνε παραδεδομένοι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος τοκογλύφου.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκοῦσι ταῦτα. Ὁ ἔχων ὀφθαλμοὺς βλέπει, ὅτι ἐνταῦθα δύο τινὰ εἶνε ἀναγκαῖα· πρῶτον ἡ τέχνη τοῦ διὰ μικρῶν μέσων ἐξοικονομεῖν τὰς ἀνάγκας, καὶ δεύτερον ἡ σταθερὰ θέλησις, ὅπως ἀποφύγωμεν πάσας τὰς ἐκ τῶν κακῶν ἡμῶν ἔξεων ἀπορροεούσας δαπάνας καὶ νὰ περιορίζωμεν τὰς μόνον τὸν ἐγωῖσμον ἡμῶν καὶ τὴν πρὸς τὸ κατ' ἐπιφασιν κλίσιν θεραπευούσας ὀρέξεις. Ἀλλὰ διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἔχομεν πρωτίτως ἀνάγκην καλῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας, σκοποῦσης νὰ βελτιώσῃ κυρίως τὴν ἐκθεσμον ταυτην κατὰστασιν τῶν κοινωνικῶν ἡμῶν σχέσεων.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ.

(Λήγημα.) (συνέχεια.)

XVIII.

Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ τετραδίου εἶχε μὲ ταραξὶ κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ἡ ἐντύπωσις, ἣν εἶχε μοι ἐμποιήσῃ ἡ ἐπίσκεψις τῆς Σουσάνας, ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθην καὶ τῇ ἐπαύριον ἠγέρθην λίαν ἐνωρίς καὶ δι' ἰδιαίτερου ταχυδρομοῦ ἔστειλα ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Φουστῶφ, ἐν ᾗ τὸν ἐξώρκισον ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μόσχαν, διότι ἡ ἀπουσία τοῦ ἡδύνατο νὰ ἔχῃ τὰς χειρίστας συνεπειάς. Τῷ ἔδιδον ἐπίσης νὰ ἐννοήσῃ ὅτι συνδιελέχθην μετὰ τῆς Σουσάνας καὶ ὅτι αὕτη μοι ἐνεπιστεῦθῃ ἐν τετράδιον. Ἀφ' οὗ ἔστειλα τὴν ἐπιστολὴν ἐπέστρεψα οἶκαδε καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν ἐξῆλθον καὶ ἀδιακόπως ἀνελογιζόμην τί ἡδύνατο ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ κυρίου Ῥάτς νὰ συμβαίῃ. Ὁ ἴδιος νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, δὲν ἡδύναμην νὰ τὸ ἀποφασίσω. Παρετήρουν ὅμως ὅτι ἡ θεία μου εὐρίσκειτο ὑπὸ τὸ κράτος διαρκοῦς ταραχῆς καὶ ἀνὰ πᾶσαν ὥραν κατεκαπνίζετο. Ἡ ἐπίσκεψις μιᾶς ἀγνώστου κυρίας καὶ μάλιστα εἰς τόσῳ προκεχωρηκυῖαν ὥραν δὲν ἔμεινε ἀγνωστος εἰς αὐτήν. Ἡ φαντασία τῆς λοιπὸν ἀμέσως ἔπλασε μίαν χαίνουσαν ἄβυσσον, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς ὁποίας ἐγὼ ἱστάμην ἔτοιμος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ κατακρημνισθῶ. Ἐξακολουθητικῶς ἐστέναζε καὶ παρεπονείτο κατ' ἴδιον καὶ ἀπήγγελλε χαμηλοφῶνως γαλλικὰ ἀποφθέγματα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποστηθεῖς ἐκ τινος χειρογράφου βιβλιαρίου, φέροντος τίτλον „Extraits de lectures“. Καὶ τῷ ἑσπέρας ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης μου τὸ ἔργον τοῦ de Gerando καὶ μάλιστα ἀνεωγμένον εἰς τὸ κεφάλαιον „Περὶ τῶν καταστροφικῶν συνεπειῶν τῶν παθῶν“. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο κατὰ διαταγὴν φυσικῆς τῆς θείας μου τὸ εἶχε φέρει εἰς τὸ δωμάτιόν μου μία τῶν γεροντοτέρων φίληνάδων τῆς. Αὕτη ἦτο μία πολὺ αἰσθηματικὴ καὶ ῥωμαντικὴ μέλαινα, ἀλλ' ἤδη παραπολὺ ὄριμος παρθένος, τὴν ὁμοίαν ἡμεῖς μεταξὺ μας τὴν ἀπεκαλοῦμεν „Σωσίτζαν“ καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἔκτακτον αὐτῆς ὁμοιότητα πρὸς ἐν ὁμώνυμον κυνάριον.

Ὅλην τὴν ἐπομένην ἡμέραν διήλθον ἐν μεγάλῃ στενοχωρίᾳ, καραδοκῶν μήπως ἔλθῃ ὁ Φουστῶφ, ἡ μήπως στείλῃ ἐπιστολὴν, ἡ μήπως

τέλος λάβω εἰδήσεις παρὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ . . . ἂν καὶ ἀκριβῶς ἐκ τοῦ μέρους τούτου τοιοῦτό τι δὲν ἡδύναμην νὰ περιμένω. Πολλὴ φυσικώτερον δι' ἡδύνατο νὰ προϋποθέσῃ ἡ Σουσάνα, ὅτι ἐγὼ ἤθελον τὴν ἐπισκεφθῇ. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν εἶχον τὴν γενναίότητα νὰ τὴν ἐπανιδῶ χωρὶς νὰ ἔχω προηγουμένως συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Φουστῶφ. Ἀνεπόλησα πάλιν εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς ἐκφράσεις, αἷς εἶχον μεταχειρισθῇ ἐν τῇ ἐπιστολῇ . . . καθὼς μοι ἐφαίνετο ὅτι ἦσαν ἀκριετὰ νευρώδεις καὶ αὐστηραὶ . . . Τέλος τὸ ἑσπέρας ἐνεφανίσθη καὶ ὁ Φουστῶφ.

XIX.

Εἰςῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου μὲ τὸ ἰδιόζων εἰς αὐτὸν ταχὺ ἐκεῖνο, ἀλλ' ὄχι ἐσπευσμένον βήμα. Τὸ πρόσωπόν του ἐδείκνυε μεγάλην ὀχρότητα καὶ ἔχην καμάτου ἐκ τοῦ ταξιδίου, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀναποφασίστου, τῆς περιεργείας, τῆς δυσανεκείας . . . αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν συνήθη τῶν πραγμάτων πορείαν ἦσαν εἰς αὐτὸν ὅλως ξένα. Ὁρμησα πρὸς αὐτόν, τὸν ἠσπάσθην, τῷ ἠὺχαρίστησα ἐκ καρδίας ὅτι συνεπεία τῆς ἐπιστολῆς μου ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ, τῷ ἀφηγγήθην δι' ὀλίγων λέξεων τὴν συνδιάλεξίν μου μετὰ τῆς Σουσάνας καὶ τῷ ἐνεχείρισα τὸ τετράδιόν της.

Ἐπροχώρησε πρὸς τὸ παρόθυρον, πρὸς τὸ ἴδιον παράθυρον παρὰ τὸ ὁποῖον εἶχε καθῆσθαι πρὸ δύο ἡμερῶν ἡ Σουσάνα καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ χωρὶς οὐδὲ μίαν λέξιν ν' ἀποτείνῃ πρὸς ἐμέ. Ἀπεσῶρην ἀμέσως εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν τοῦ δωματίου καὶ ἐδοκίμασα ν' ἀναγνώσω βιβλίον τι. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν ἔβλεπον ἄνωθεν τῆς ἄκρας τοῦ βιβλίου τὸν ἀναγινώσκοντα Φουστῶφ.

Κατ' ἀρχὰς ἀνεγίνωσκεν ἀκριετὰ ἡσυχῶς. Ἦρκετο μόνον νὰ τρέβῃ καὶ νὰ περιστρέφῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν ἄκραν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ μύστακος. Εἶτα ὅμως κατεβίβασε τὴν χεῖρα, ἔκλινε πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ δὲν ἐκινεῖτο πλέον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του διέτρεχον ἀστραπηδὸν τὰς γραμμάς· τὸ στόμα του εἶχεν ἀνοικθῇ ὀλίγον. Ἀφ' οὗ ἀνέγνωσε μέχρι τέλους τὸ τετράδιον, τὸ ἔστρεψεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, τὸ παρετήρησε πανταχόθεν,